

JØRGEN JACOBSENS INDLÆG I VESTRE LANDSRET 7.8.2001 (Uddrag)

AKTIONEN DEN 25. APRIL 2001

På denne dato gennemførte politiet en uvarslet aktion mod de 4 sigtede, som politiet formodede repræsenterede det, politiet kalder "Skolesamvirket Tvind". 50 politifolk deltog i aktionen, der omfattede anholdelse af Poul Jørgensen samt ransagning m.v. af en række lokaliteter. En række dokumenter blev beslaglagt. Der var ikke beskikket forsvarere forud for aktionen, uagtet at anklagemyndigheden den 2. marts i et brev til retten havde skrevet: "Anklagemyndigheden er indforstået med, at der efter rettens bestemmelse kan berammes et retsmøde til en mundtlig forhandling af de fremsatte begæringer og således at der beskikkes en forsvarer for de sigtede..." Jeg blev straks efter den 25. april 2001 beskikket som forsvarer for Poul Jørgensen, advokat Kernerup Jensen, der oprindeligt mødte som valgt forsvarer, blev efter landsrettens kendelse af 12. juni beskikket som medforsvarer for Poul Jørgensen og advokat Bent Unmack Larsen blev den 26. juni beskikket som forsvarer for Bodil Ross Sørensen.

HVAD ER TVIND ?

Politiet har i en rapport af 13. februar 2001 forsøgt at beskrive det, man kalder for Tvind. Rapporten er efter min vurdering unøjagtig og på mange punkter urigtig.

Om Tvind kan jeg oplyse følgende: Tvind er oprindeligt navnet på en gård ved Ulfborg og en bro over Madum bæk, der "tvinder" sig gennem det flade vestjyske landskab. Siden 1972 blev Tvind og Tvind-skolerne fællesbetegnelser for Den rejsende Højskole. Det Nødvendige Seminarium og Tvind Efterskole, som byggede på de marker, der havde været gårdens. I Tvind kom der efterhånden flere skoler til. I 1976 førte et nyt samarbejde

I Tvind kom der efterhånden flere skoler til. I 1976 førte et nyt samarbejde med de vestjyske SID-afdelinger til oprettelsen af Bustrup Efterskole/SID Vestjylland på Bustrup ved Skive. Samarbejdet med SID-afdelingerne bredte sig og førte til ny skoler i Juelsminde, Asserbo og Roskilde. I 1996 - på tidspunktet for særloven - var det blevet til henved 2000 elever og kursusdeltagere på 31 højskoler, husholdningsskoler, efterskoler, friskoler og læreruddannelsen på Det Nødvendige Seminarium, søfartsuddannelsen på Nyborg Søfartsskole og 8 socialpædagogiske opholdssteder med fællesbetegnelsen "småskoler".

For skolerne var det blevet til Skolesamvirket Tvind som en selvvalgt betegnelse for et skolesamarbejde mellem frie skoler. Og ud over landet blev der talt om "Tvind i Juelsminde", "Tvind i Vamdrup", "Tvind i Bogense", "Tvind i Roskilde" osv., når man omtalte de lokale skoler. Det frugtbare skolesamarbejde vakte ikke bifald hos den daværende undervisningsminister og et betydeligt politisk flertal af folketingsmedlemmer. I 1996 vedtoges "lex Tvind", som Højesteret den 19. februar 1999 kendte grundlovsstridig, hvad jeg vil omtale nedenfor.

Efter Højesterets dom fratog Undervisningsministeriet administrativt skolerne godkendelsen og dermed tilskudene, men det lykkedes for skolerne at fortsætte som skolecentre for socialpædagogiske opholdssteder, hvor det er de anbringende kommuner, der betaler for anbringelsen af eleverne. Grundlaget herfor er først og fremmest, at mere end 100 af landets kommuner har set, at skolerne kan tilbyde undervisning, dannelse og opdragelse, som kan fremme en ordentlig personlig udvikling hos unge, som det er gået skævt for i de første ungdomsår.

Skolerne er lejere hos 3 erhvervsdrivende fonde, nemlig de selvejende institutioner "Fælleseje", "Estate" og "Thomas Brocklebank". Kapitalen i fondene er fremkommet ved, at nogle af lærerne har haft fælles økonomi kombineret med et lavt personligt forbrug og en betydelig opsparing, der er stillet til rådighed for de 3 fonde, først som lån og siden som gave, hvilket har muliggjort udbetalingerne på skoleejendomme og skibe. En for længst opløst fond, "Fonden til almene formål af 30. december 1992" har via gavebreve fra nogle af lærerne i den fælles økonomi bidraget med

kapital. Dette gælder alene for denne fond og ikke for "Fonden til støtte for humanitære formål, til fremme af forskning og til beskyttelse af naturmiljøet". De ovennævnte 3 erhvervsdrivende fonde har haft landbrugsprojekter i udlandet til omkring 1990, men projekterne blev opgivet og afhændet. Fra 1990 har de 3 fonde alene haft aktiviteter i Danmark.

I forbindelse med de rejsende højskoler opstod i 1977 "Foreningen U-landshjælp" fra folk, som i slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne fik søsterforeninger i de skandinaviske lande. Fra 1986 blev etableret HUMANA-organisationer i de fleste lande i Vesteuropa. UFF's og HUMANA's udviklingshjælp er og har i første række været baseret på indsamling af brugt tøj og i anden på bevillinger fra nationale og internationale bistandsorganisationer, herunder Danida, Sida, Finnida, US Aid, EU-kommissionen og nogle af FN's særorganisationer som UNPD, FAO og WHO, ligesom UFF og HUMANA - i dag under fællesnavnet "HUMANA People to People" driver udviklings-, børne og nødhjælpsprojekter i 27 lande med størst virksomhed i Mocambique, Sambia, Zimbabwe, Namibia og Angola. I de seneste år omfatter "HUMANA People to People"'s virksomhed også bekæmpelse af udbredelsen af HIV og hjælp til ofrene for AIDS. "Fonden til støtte for humanitære formål, til fremme af forskning og til beskyttelse af naturmiljøet" har støttet disse projekter.

Udenfor skolerne, udenfor "HUMANA People to People" og udenfor Danmark har medlemmer af Lærergruppen og - jeg understreger - uden forbindelse med skolerne og med "HUMANA People to People" - opbygget virksomheder indenfor især landbrug og handel (herunder handel med brugt tøj). Enkelte af disse virksomheder har i "Fonden til støtte for humanitære formål, til fremme af forskning og til beskyttelse af naturmiljøet" opnået bevillinger til projekter indenfor fondens formål. hvor det efterfølgende - bl.a. med revisionsberetninger - er dokumenteret, at de modtagne midler er anvendt til de projekter og de formål, som midlerne er bevilget til.

Jeg vil ved en kort historisk gennemgang illustrere, at nærværende sag er det foreløbige sidste skridt i et politisk forsøg på at likvidere det man kalder for Tvind og som man opfatter som en koncern med et ulovligt formål og en ulovlig praksis, selv om man må erkende, at der ikke er tale om en koncern i juridisk forstand. Jeg har i retten den 18. juni beskrevet situationen som jeg ser den på følgende måde : "at det offentlige søgte først at ramme Tvind ved at lade de økonomiske tilskud bortfalde ved grundlovsstridig lovgivning og at det offentlige herefter synes at have villet ramme Tvind ved i stedet at benytte politi og anklagemyndighed.

HISTORISK FREMSTILLING

1. indtil 7.5.96

- a. sigtelserne går - tilbage til 1987, men det er ikke nøjere beskrevet, hvori det straffbare forhold i tiden 1987 til 7.5.96 skulle bestå.
Anklagemyndigheden angav i sin skrivelse til retten af 2. marts 2001 gerningstiden til mellem januar 1992 og december 1999, men ved retsmødet den 27. marts ændredes tidsrummet til at begynde i januar 1987, hvilket vel havde sin baggrund i Fondens start i januar 1987 jfr. pressemeddelelsen af 25. april
- b. Poul Jørgensen indhentede den 19. oktober 1994 et responsum fra docent, cand. jur. (nu professor dr. jur.) Aage Michelsen.
- c. Told & Skat fremkom den 20.8.98 med et notat som bl.a. opridsede de undersøgelser af Tvind, som i 1995-96 blev iværksat på initiativ af bl.a. Undervisningsministeriet.

2. 7.5.96 - 19.2.99 : Lex Tvind

a. Den 8. maj 1996 fremsatte undervisningsministeren et lovforslag, som den 12.6.96 blev vedtaget af Folketinget. I pressen blev loven kaldt lex Tvind eller særlov Tvind. Det angivne formål var "at klargøre den gældende lovgivnings krav om, at de frie skoler skal være selvejende institutioner".

b. Den 7. maj var Rigsadvokaten fremkommet med med et notat, hvori det oplystes, at han havde anmodet Statsadvokaten i Aalborg om at "forestå koordineringen af efterforskningen i forbindelse med en anmeldelse indgivet af Undervisningsministeriet mod skolesamvirket Tvind"

c. 12.6.96 stadfæstedes Tvind-loven

d. 26.1.98 besluttede Statsadvokaten at indstille efterforskningen mod "Tvind-skolerne".

e. 20.8.98 fremkom Told og Skattestyrelsen med et notat om baggrunden for Styrelsens undersøgelser af Tvind

f. Den 20.11.98 sendte skatteministeren (Ole Stavad) sit svar til Folketingets uddannelsesudvalg i anledning af et spørgsmål stillet af udvalget. Om aktiviteterne i Brasilien hedder det, at Told- og Skattestyrelsen har oplyst, "at der ikke foreligger en begrundet mistanke...om, at midlerne anvendes til andre formål end de vedtægtsmæssige. ~~Og det hedder til slut i notatet (Ex 139 n 140 s).~~
~~DOK~~"

g. 16.2.99 faldt Højesterets dom, som kendte Tvind-loven grundlovsstridig. Det er aldrig sket før, at Højesteret har kendt en lov grundlovsstridig

2-44
3. Da det ikke var lykkedes at umuliggøre Tvinds virksomhed gennem ændringen af ligningsloven i 1986 og da det nu glippede med at bekæmpe Tvind ad lovgivningsvejen, søgte man at opnå det samme ad administrativ vej. Skolerne fik frataget deres tilskud, hvad flere kommuner beklagede, fordi de i vidt omfang havde glæde af samarbejdet med skolerne, som altid sagde ja til at modtage de unge mennesker, der ikke kunne indplaceres i det

sædvanlige kommunale skolesystem. Men skolerne blev ikke lukket - de fungerede videre uden tilskud.

Derefter blev politiaktionen indledt. Til forberedelse af aktionen den 25. april 2001 omtales følgende tiltag:

Frede Farmands drejebog af 28.11.99. Dette dokument, som er fremlagt af anklagemyndigheden, skulle - så vidt jeg har forstået - fungere som drejebog for de planlagte udsendelser i TV 2. Dokumentet er klart underlødigt.

To TV2 - udsendelser af 21.8.00 og 4.9.00 har spillet en væsentlig rolle i sagen. Ringkøbing ret skriver i sin kendelse af 5. april : "Det fremgår af anklagemyndighedens oplysninger, at udtalelser i forbindelse med en TV-udsendelse har givet grundlag for en mistanke om..." Retten havde ikke set udsendelserne. Det hedder i kendelsen af 9. maj : "Retten finder ikke, at den omstændighed, at de oplysninger, som anklagemyndigheden henviser til, tildels angives at at hidrøre fra en TV-udsendelse, i sig selv indebærer, at oplysningerne ikke kan støtte, at mistanken om en lovovertrædelse....er rimelig"

Som det fremgår af den den 25. april 2001 udsendte pressemeddelelse meddelte Politimesteren den 13. september 2000, at han på baggrund af TV2-udsendelsen af 21. august 2000 "havde besluttet at indlede en politimæssig undersøgelse af en række forhold omkring "Fonden til støtte for humanitære forhold til fremme af forskning og til beskyttelse af naturmiljøet". Det hed videre, at flere personer i TV-udsendelsen stod frem og fortalte om fondens virke. "På baggrund af disse udsagn, sammenholdt med myndighedernes viden om Tvind-institutionerne fandt jeg, at der var opstået et nyt grundlag for at undersøge om der kunne være begået strafbare forhold af fondens ledelse." Når der - som her - ikke er indgivet anmeldelse, følger det af rpl. § 742 stk. 2, at der kun kan iværksættes efterforskning, "når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, er begået". Det er altså det samme spørgsmål om "rimelig formodning om at et strafbart forhold er begået, som vi møder i de indkærede kendelser.

a. Den 9. januar 2001 sendte Selskabsbeskatningsafdelingen et brev til SØK hvormed fulgte et notat af 5.1.01. Heri er Fondens skatteretlige stilling beskrevet. Denne rapport blev ikke drøftet med de sigtede, der ligesom forsvarerne indtil for nylig ikke kendte dens eksistens eller de øvrige initiativer bortset fra pressemeddelelsen af 15.9.00. Det bestrides, at oplysningerne i notatet generelt kan lægges til grund.

b. Den 2. marts 2001 skrev SØK til Retten i Ringkøbing. Det fremgår heraf, at anklagemyndigheden sigter 4 personer, bl.a. Poul Jørgensen og Bodil Ross Sørensen. De sigtedes for mandatsvig efter strfl. § 280 stk. 2 jfr. § 286 stk. 2 og for skattesvig efter strfl. § 289 jfr. skattekontrollovens § 13. Sigtelserne er beskrevet i Pex fane 3. Anklagemyndigheden anmodede om rettens kendelser for at der kunne ransages en række steder "for at søge efter bevis eller genstande/værdier, der kan beslaglægges" både hos de sigtede og hos ikke sigtede. Ligeledes anmodedes der om rettens tilladelse til editioner og beslaglæggelser samt om retsanmodninger i USA og Frankrig. De sigtede blev ikke underrettet og forsvarerbeskikkelser blev ikke gennemført. De sigtede erfarede først om sigtelserne og de øvrige tiltag, da 50 politifolk m.v. den 25. april stormede nogle af lokaliteterne.

c. Den 21.3.01 afgav professor, dr. jur. Erik Werlauff et responsum om skatterettens almennyttebegreb som SØK havde bestilt. Dette responsum imødekommer på ingen måde anklagemyndighedens opfattelse af de centrale skatteretlige spørgsmål.

d. Den 27. marts fandt der et lukket retsmøde sted i Ringkøbing ret. Anklagemyndigheden mødte, men hverken de sigtede eller nogen forsvarer var tilsagt. Forsvarere var som nævnt ikke beskikket.

Retten fulgte i det store og hele i sine kendelser af 5. april anklagerens begæringer.

e.. Så fulgte aktionen den 25. april.

Den 3. maj kærede jeg samtlige kendelser og begærede opsættende virkning. Dette afviste retten, bortset et enkelt - mindre betydningsfuldt - skridt.

Ved kendelser af 9. maj godkendtes samtlige ransagninger og beslaglæggelser.

SLUTNING

Jeg vil slutte mit indlæg med at citere nogle ord, som forfatterinden Kamma Andersson skrev i Politiken den 16. juli : "Jeg er på det rene med, at det ikke er velset, at man siger noget fordelagtigt om Tvind. Der er højt placerede offentlige personer, som i årevis har været nærmest besat af tanken om at nedlægge og jorde Tvind for enhver pris. Engang vil der blive skrevet en helt anden historie om Tvind. Om deres storhed og måske fald. En historie om dem, der startede eksperimentet, om tankerne og idéerne bag, om de gode viljer. Men også om de folk, hvis livsindhold det blev at få ram på de formastelige Tvindfolk, og om de midler disse folk brugte for at nå deres mål."

Landsretten har betonet denne sags særegne karakter, der også understreges af Højesterets dom af 19. februar 1999, der for første gang i 150 år tilsidesætter en lov som grundlovsstridig. Landsretten burde benytte lejligheden til at fastslå, at mistankegrundlaget ikke var i orden.

Meget tyder på, at anklagemyndigheden alene var på fisketur for at søge at finde bevismateriale, der kunne underbygge de rejste sigtelser. Det fremgår med stor tydelighed af pressemeddelelsen af 25. april . De retsgarantier, som Højesteret betoner, tilsiger, at domstolene beskytter borgerne mod vilkårlighed.